

La Girona fantasmagòrica

Text > GERARD BAGUÉ, director

Com més noble, culta, rica, desvetllada, feliç i —ja que el text predictiu s'hi entesta— ciclista —la desaparició de *neta* i *lliure* ja és cosa meva— esdevé Girona, més necessitat tenim del seu revers ombrívol, d'aquella part grisa i negra que, al llarg dels segles, l'ha alimentada en silenci. La ciutat lluminosa d'avui s'alça sobre la Girona somnolenta d'antics carrerons foscos i esgarriados, on ressonaven, indistintes, les passes dels vius i dels morts. És la Girona apocalíptica que Joaquim Ruyra va retratar en el malson d'un estudiant de llatí al Seminari, envoltat d'entenebrats que expiaven pecats inabastables. Un conte que potser és un primeríssim exemple de ciència-ficció —o, més aviat, de terror— en la literatura catalana, amb ecos inevitables d'Edgar Allan Poe. Tanmateix, la fe de Ruyra l'empenyia a recórrer al recurs del somni com a gir final, un estratagema per redreçar l'embat aterridor del relat: «El meu esperit, sublimat per una fe segura i una ferma esperança de glòria eterna, es sobreposava als ensurts i recances de l'instint». Tot comença amb un llibre de pretensions profètiques que corria per la ciutat i que anunciava tres dies de tenebres. Entre les escenes obscures i d'un *gore* primitiu de principis de segle, sorprèn la curiosa descripció de les ara envejades cases de l'Onyar: «Des d'allí un hom veu les cases de Girona estendre's a banda i banda de riu, tot malgirbades, desiguals i tosques, formant un conjunt violat com una munió de captaires vestits amb robes apeçades amb tota mena de parracs».

Hi ha passatges que semblen avançar-se cent vint-i-dos anys i que podrien descriure, sense tocar-ne ni una coma, els personatges de la Zombiewalk, la caminada de morts vivents que ja és tradició de Fires i preludi del Festival de Cinema Fantàstic i de Terror de Girona, l'Acocollona't —que, estrictament, s'hauria de dir *Acocolloneix-te*, perquè la gràcia allà és acollonir, no pas acollonar. Vet-ne aquí un fragment: «Haguérem d'arrambar-nos a la voravia oposada per tal d'evitar que ens toqués alguna de les gotes de sang negra que a l'infeliç se li escolaven de la nafra del front. [...] Els entenebrats quasi no presentaven cap ferida; però, amb llurs estigmes d'eterna condemna inspiraven una repugnància i una terror sagrada, que cap llengua no té paraules a explicar».

Girona conserva, a més, una altra connexió sinistra: Étienne-Gaspard Robert, més conegut com a *Robertson*, el mag de les fantasmagories. Inventor del fantascopi —una llanterna màgica perfeccionada per provocar els primers efectes especials de les projeccions del segle XVIII—, Robertson va donar forma a espectacles plens de monstres, esperits, dimonis i aparicions que encara avui fascinen. La seva màquina i alguns dels seus dissenys es poden veure a la magnífica col·lecció del Museu del Cinema, on s'explica com l'escenografia, els moviments del projector, l'obturador, els efectes sonors, les foses, el fum, les olors i altres enginyers contribuïen a submergir l'espectador en un terror ben real.

Les fantasmagories de Robertson, *La fi del món a Girona*, de Ruyra, i la Zombiewalk del festival de terror confirmen que la Girona tenebrosa es resisteix a ser enterrada. I que, sempre que en té ocasió, s'aixeca de la tomba, tossuda, com un mort vivent que reclama la seva nit de glòria eterna.

>> Gravats del llibre de memòries d'Étienne-Gaspard Robert, Robertson (1763-1837), que conserva el Museu del Cinema.